

Митови или предрасуде о старењу

Говорећи о старењу и старости, најалост постајемо свесни чињенице да и млади и старији имају погрешну перцепцију старења која је повезана са митовима, стереотипима и предрасудама. Негативна слика о старијим особама је пут ка старосној дискриминацији и често увод у насиље над старијима.

Подаци показују да 44% грађана Европске Уније сматра да је дискриминација на основу година веома озбиљна, а 35% је пријавило дискриминацију на основу година (више него на основу пола или расе), 51% је показало забринутост да послодавци дају предност при запошљавању двадесетогодишњацима. Поражавајући је и податак да 57% верује да особе старије од 70 година не доприносе друштву економски, а 53% свих испитаника нема пријатеље старије од 70 година (Age UK, 2011).

Светска здравствена организација је 2008. године суочена са убрзаним старењем популације посебно оне у Европи креирала документ Демистификација митова о старости, као водича за старије, њихове породице, пружаоце услуга и политичаре. Да би се задовољиле потребе ове све веће групе, да би се прилагодили сервис и услуге, да би се радна места прилагодила старијима, потребно је променити слику о старијима (World Health Organization, 2008).

Старије особе се виде као проблем, терет и претња економском развоју друштва. Ова слика представља стереотип који је неприхватљив и даје нам искривљену слику о улози старијих у друштву. Старије особе су активни чланови друштва који дају кључни допринос породици и друштву. Светска здравствена организација истиче дванаест митова:

Први мит је “људи треба да очекују погоршање свог психичког и физичког здравственог стања”. Овај мит је делимично тачан. Иако се старијим особама може погоршати здравствено стање ово се свакако може ублажити упражњавањем здравих стилова живота, што подразумева здраву исхрану, физичку активност и социјалну укљученост.

Други мит је “већина старијих особа има сличне потребе”, што је потпуно нетачно, међу људима постоје индивидуалне разлике од самог рођења. Са старењем те разлике се не смањују. Старије особе имају различите потребе посебно с обзиром на пол, националност, културу, образовање, функционалност. Ове разлике морамо препознати И признати.

Трећи мит је “креативност и допринос су обележја млађих особа”, што је такође потпуно нетачно, јер за креативност и таленат не постоји граница у годинама. Овом миту одговарала је политика обавезног пензионисања, која је практично подржала становиште да старији људи не могу економски да допринесу развоју друштва.

Да године нису важне за креативност и стваралаштво говоре нам примери Микеланђела који је завршио осликавање Базилеке Светог Петра у Риму у 70 години, или Гетеа који је у 82 написао Фауста, Вердија који је имао 74 године када је завршио Отела, а 80 када је завршио Фалсафела. (К. Warner Schaie, Sherry Willis, 1996)

Четврти мит је “искуство старијих особа мање је релевантно у модерном друштву”. Овај мит је такође потпуно нетачан. Чињеница је да се данашњи свет разликује пуно од света у коме су старији одрасли, али многи старији су део дигиталне инклузије. Међутим постоје ствари које старији у овом ужурбаном свету могу да науче своје унуче, јер имају више времена, а и поседују знање о обичајима, култури, старим занатима.

Пети мит говори да “већина старијих особа жели да се осами и да их оставе на миру”, чињеница је да неки старији желе да део свога времена проведу читајући оно што нису стигли раније, али свакако не желе да живе у социјалној изолацији и интензитет њихове жеље за слободним активностима није мањи од осталих узрасних група.

Шести мит је “болнички кревети и здравствени радници су примарна брига старијих особа”, што се у извештају Европске комисије показало као делимично тачно. Са једне стране треба утврдити детерминанте здравља старије популације, а са друге инсистирати на превенцији и укључити здравље старијих у све политике.

Седми мит говори “обезбеђивање сервиса и услуга старијима одузима ресурсе

младима“, што је потпуно нетачно. Сведоци смо чињенице да прилагођавањем окружења и неких сервиса потребама старијих не само да је квалитет живота старијих побољшан, већ то доноси бенефиције свим узрастима.

Осми мит је потпуно нетачан; “трошак за бригу о старијима је губитак ресурса“. Давање висе новца за негу и бригу о старијима је уштеда новца. На пример старији се могу мотивисати да остану активни и користе своју социјалну мрежу и тиме се смањује потреба за негом.

Девети мит је “старији људи се не уклапају у модерна радна места“, чињеница да обавезни одлазак у пензију није реално повезан са радним могућностима, способностима. Годинама стицано искуство и мудрост омогућавају старим радницима да оптимизују свој напор тако да брже препознају приоритете и губе мање времена на сувишне активности. **Десети мит је “не можеш научити старог пса новим триковима“.** Нека од новијих истраживања показују да пластичност мозга остаје очувана посебно када се ради о учењу визуелних информација (Hannan i Brodaty, 2014).

Једанаести мит је “од старијих се очекује да се повуку у страну“. Чињеница је да су старији информисанији него што су то раније били. Имају искуство и знање из различитих области укључујући и знања о здравом старењу. Са друге стране постају значајан сегмент тржишта и самим тим је важна и њихова улога као потрошача.

Последњи мит гласи “ствари ће се десити саме од себе“. У свету који стари препуштање стварима да се дешавају саме је последње што треба да урадимо. Потребно је прилагодити политике, социјалне и здравствене услуге, радна места старењу популације, али при том укључити саме старије у дизајнирање услуга и доношење одлука (World Health Organization, 2008).

Неки други аутори истичу „мит о старости као болести“ Често се старост види као болест, појава болести је вероватнија у старости, али нису све старије особе нужно болесне. Постоје старије особе које доживе дубоку старост у добром здрављу и остају функционално способне.

Мит који је на неки начин подтип претходног мита је да деменција представља део нормалног искуства старења. Са старењем и продужетком живота, повећава се ризик од деменције,

али деменција не погађа све старије особе, нису све старије особе дементне.

Мит је и да су све старије особе тешко покретљиве: сведоци смо да многе старије особе у својим 80-тим годинама трче маратон или се баве неком физичком активношћу. Мит да су све старије особе зависне од других је потпуно нетачан, јер имамо велики број старијих који не само да су активни већ са једне стране брину о својим унучићима, а са друге брину о својим остарелим родитељима (Transgeneration Design Matters, 2011).

Истраживање ејџизма и предрасуда према старијима има кратку историју у односу на остале предрасуде. Међутим, до сада доступни подаци нам говоре да те предрасуде постоје, да су вишеструке и да људи често имају контрадикторне ставове према старијима. Некада су предрасуде културолошки повезане са страхом од смрти, често повезане са мобилношћу старијих, са погрешним схватањем да су терет друштву, а не да су ресурс. Стереотипи о старењу су свеобухватни и захватају све сегменте друштва. Да би се елиминисали, потребан је као свеобухватни и заједнички рад, почев од образовног система од предшколског узраста и током школовања, као и комуницирање са медијима да старење није нешто чега се треба бојати, чега се треба стидити већ је нормалан део живота (Nelson, 2011). Истраживања показују да су предрасуде везане за пол и расу све мање заступљене док су предрасуде које се односе на старење у порасту (Age International, 2015). У борби против стереотипа, предрасуда према старијима, против ејџизма, потребно је да изградимо позитивну слику о старијима. Друштво треба да схвати да они нису терет већ ресурс, да имају мудрост и искуство, да их треба поштовати, а не жалити. Њихова права су загарантована и она се не мењају са годинама.